

อิทธิพลของการถ่ายทอดทางวัฒนธรรมต่างประเทศ กับการดำรงอยู่ของนาฏศิลป์ไทย

THE INFLUENCE OF FOREIGN CULTURES ON THE EXISTENCE OF THAI DRAMATIC ARTS

อัมรา บุญประเสริฐ¹
Ammara Bunprasert

บทคัดย่อ

อิทธิพลของการถ่ายทอดทางวัฒนธรรมต่างประเทศกับการดำรงอยู่ของนาฏศิลป์ไทย เป็นการกล่าวถึงอิทธิพลของการถ่ายทอดทางวัฒนธรรมต่างประเทศที่ส่งผลกับนาฏศิลป์ไทยในรูปแบบต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นในรูปแบบของเทคโนโลยี เศรษฐกิจ สังคมการเมือง การศึกษาในทุกๆด้านและที่สำคัญคือในเรื่องของนาฏศิลป์ไทยเราก็ได้นำกระแสวัฒนธรรมต่างประเทศเข้ามาผสมผสาน ทั้งนี้ก็เพื่อการดำรงอยู่ของนาฏศิลป์ไทยแต่จะเป็นไปในอีกรูปแบบหนึ่งของนาฏศิลป์ไทยหรือที่เราู้จักกันในนาม นาฏศิลป์ร่วมสมัย การเอานาฏศิลป์แบบอื่นๆ เข้ามาผสมผสานกันไม่ใช่เรื่องผิดแต่เราต้องรู้ว่านาฏศิลป์ไทยคืออะไรเพราะการหลงไหลเข้ามาของนาฏศิลป์ต่างชาติไม่ได้ส่งผลกระทบต่อวัฒนธรรมส่วนที่เป็นวิถีชีวิตของคนไทย แต่อาจจะส่งผลกระทบต่อรูปแบบการแสดงของนาฏศิลป์อันเป็นเอกลักษณ์ไทยเนื่องจากนาฏศิลป์ร่วมสมัยค่อนข้างจะได้รับความสนใจจากกลุ่มผู้ชมมากกว่าขณะเดียวกันนาฏศิลป์ไทยก็ได้รับความนิยมลดลง นาฏศิลป์ร่วมสมัยไม่ใช่สิ่งที่เกิดขึ้นใหม่ แต่เป็นการนำเนื้อหาสาระ เครื่องแต่งกาย และรูปแบบของเดิม มาผสมผสานเพื่อให้ความสอดคล้องกับสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปเท่านั้นนาฏศิลป์ร่วมสมัยไม่ใช่เรื่องที่ต้องเป็นห่วง หากเรามีความรู้ความเข้าใจถึงแก่นที่เป็นเอกลักษณ์ของศิลปวัฒนธรรมชาติไทยอย่างแท้จริงซึ่งมีการถ่ายทอดต่อกันมา ทั้งท่าทาง ภาษา และลีลา หากเรารู้แก่นแท้ของเอกลักษณ์ไทย เรื่องสำคัญที่สุดสำหรับนาฏศิลป์ร่วมสมัยคือมีรากยึดดั้งเดิมที่เป็นเอกลักษณ์ของชาติไทย

คำสำคัญ: วัฒนธรรม; นาฏศิลป์ไทย

Abstract

The existence of a foreign culture with dance Thailand. As mentioned Current foreign culture, resulting in a dramatic Thailand variations. Whether in the form of technological, economic, social, political. The study is important in all aspects of dance in Thailand we conduct foreign cultures to the mix. This is to the existence of Dramatic Arts in Thailand, but it is also a form of dance known as Thailand or the US. Contemporary Dance Removing Dance Other He's not wrong, but we need to combine know Dance Thailand is due to the influx of foreigners is not dramatic

¹ครูโรงเรียนดงพลองพิทยาคม สพม.32

impact on the cultural life of the people of Thailand. But may affect the performance of the dance form unique to Thailand Contemporary Dance would rather get the attention of the audience rather than the dramatic Thailand was on the decline. Contemporary Dance is not something new happening. But as a leading content costume And the format of the original The combination is consistent with the changing society of Contemporary Dance is not the only worry. If we have knowledge Understanding the essence of the unique culture of Thailand. The subsequent transfer of the body language and style, if we know the essence of identity Thailand. Priority for Contemporary Dance is a unique traditional roots anchor of Thailand.

Keyword: Culture; Performing Arts

1. บทนำ

ปัจจุบันอิทธิพลของการถ่ายทอดทางวัฒนธรรมต่างประเทศได้เข้ามามีบทบาทกับนาฏศิลป์ไทยคือการนำนาฏศิลป์รูปแบบต่างๆ หรือจากประเทศอื่นมาผสมผสานเข้ากันอย่างกลมกลืน เรียกว่านาฏศิลป์ร่วมสมัยเนื่องจากสังคมในยุคปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว นาฏศิลป์ไทยจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนบทบาทของตัวเองเพื่อให้สามารถดำรงอยู่ได้ ซึ่งสามารถจำแนกให้เห็นสิ่งที่นาฏศิลป์ไทยได้รับจากกระแสวัฒนธรรมต่างประเทศ

2. วัตถุประสงค์

วัฒนธรรมโดยทั่วไปหมายถึง รูปแบบของกิจกรรมมนุษย์และโครงสร้างเชิงสัญลักษณ์ที่ทำให้กิจกรรมนั้นเด่นชัดและมีความสำคัญ วิธีการดำเนินชีวิต ซึ่งเป็นพฤติกรรมและสิ่งที่คนในหมู่ผลิตสร้างขึ้นด้วยการเรียนรู้จากกันและกัน และร่วมใช้อยู่ในหมู่พวกของตน ซึ่งสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามยุคสมัย และความเหมาะสม คำว่า “วัฒนธรรม” ในภาษาไทย มาจากคำสองคำ คำว่า “วัฒน” จากคำศัพท์ วุฒฺณ ในภาษาสันสกฤต หมายถึงความเจริญ ส่วนคำว่า “ธรรม” มาจากคำศัพท์ “ธฺรม” ในภาษาสันสกฤต หมายถึงความดี เมื่อนำสองคำมารวมกันจึงได้คำว่า “วัฒนธรรม” หมายถึงความดีอันจะก่อให้เกิดความงอกงามที่เป็นระเบียบเรียบร้อย พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ได้ให้ความหมายของวัฒนธรรมไว้ว่าเป็น “สิ่งที่ทำให้เจริญงอกงามแก่หมู่คณะ, วิถีชีวิตของหมู่คณะ, ในพระราชบัญญัติวัฒนธรรม พ.ศ. 2485 หมายถึงลักษณะที่แสดงถึงความเจริญงอกงาม ความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความกลมกลืนก้าวหน้าของชาติ และศีลธรรมอันดีของประชาชน, ทางวิทยาการ หมายถึงพฤติกรรมและสิ่งที่คนในหมู่ผลิตสร้างขึ้นด้วยการเรียนรู้จากกันและกัน และร่วมใช้อยู่ในหมู่ของตน” แต่ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ให้นิยามไว้ว่า “สิ่งที่ทำความเจริญงอกงามให้แก่หมู่คณะ เช่นวัฒนธรรมพื้นบ้าน วัฒนธรรมชาวเขา” คำว่า “วัฒนธรรม” ในภาษาไทยตามความหมายนี้ใกล้เคียงกับคำว่า “อารยธรรม” (ดูวัฒนธรรมในเชิงของอารยธรรม) ส่วนคำว่า “culture” ในภาษาอังกฤษ ที่แปลว่าวัฒนธรรมนั้น มาจากภาษาละติน คำว่า “cultura” ซึ่งแยกมาจากคำ “colere” ที่แปลว่า การเพาะปลูก ส่วนความหมายทั่วไปในสากล หมายถึงรูปแบบของกิจกรรมมนุษย์และโครงสร้างเชิงสัญลักษณ์ที่ทำให้กิจกรรมนั้นเด่นชัดและมีความสำคัญ มีการกล่าวถึงวัฒนธรรมว่าเป็น

“หนทางทั้งหมดแห่งการดำเนินชีวิต” ซึ่งรวมถึงกฎกติกาแห่งกิริยามรรยาท การแต่งกาย ศาสนา พิธีกรรม ปทัสถานแห่งพฤติกรรม เช่น กฎหมายและศีลธรรม ระบบของความเชื่อรวมทั้งศิลปะ เช่น ศิลปะการทำอาหาร การนิยามที่หลากหลายนี้สะท้อนให้เห็นถึงความแตกต่างของทฤษฎีที่จะทำให้เกิดความเข้าใจ หรือทำให้เกิดเกณฑ์เพื่อใช้ในการประเมินกิจกรรมของมนุษย์ โดยในปี พ.ศ. 2414 เอ็ดเวิร์ด เบอร์เนต ไทเลอร์ ได้พรรณนาถึงวัฒนธรรมในมุมมองด้านมานุษยวิทยาสังคม ไว้ว่า “วัฒนธรรม หรือ อารยธรรม หากมองในเชิงชาติพันธุ์วรรณนาอย่างกว้าง ๆ ก็คือ ความทับซ้อนกันระหว่างความรู้ ความเชื่อ ศิลปะ ศีลธรรม กฎหมาย ประเพณีและสมรรถนะอื่นที่มนุษย์ต้องการแสวงหาเพื่อการเป็นสมาชิกของสังคม” เมื่อปี พ.ศ. 2543 ยูเนสโก ได้พรรณนาถึงวัฒนธรรมไว้ว่า “...วัฒนธรรมควรได้รับการยอมรับว่าเป็นชุดที่เด่นชัดของจิตวิญญาณ เรื่องราว สติปัญญาและรูปโฉมทางอารมณ์ของสังคม หรือกลุ่มสังคม ซึ่งได้หลอมรวมเพิ่มเติมจากศิลปะ วรรณคดี การดำเนินชีวิต วิถีชีวิตของการอยู่ร่วมกัน ระบบคุณค่า ประเพณีและความเชื่อ” ถึงแม้ว่าการนิยามความหมายคำว่า “วัฒนธรรม” ของทั้งสองจะครอบคลุมแล้ว แต่ก็ยังไม่เพียงพอสำหรับคำว่า “วัฒนธรรม” ที่มีการใช้กันอยู่ ในปี พ.ศ. 2495 อัลเฟรด ครูเบอร์ และโคลด์ คลักคอกัน ได้รวบรวมนิยามของคำ “วัฒนธรรม” ได้ถึง 164 ความหมาย ซึ่งได้ดีพิมพ์ลงในหนังสือเรื่อง “วัฒนธรรม: การทบทวนเชิงวิฤติว่าด้วยมโนทัศน์และนิยาม” (Culture: A Critical Review of Concepts and Definitions)^[9] นิยามดังกล่าวนี้ และอีกหลายนิยามช่วยให้เกิดองค์ประกอบของรายการวัฒนธรรม เช่น กฎหมาย เครื่องมือสมัยหิน การแต่งงาน ฯลฯ แต่ละอย่างนี้มีการเกิดและมีความไปเป็นชุดของมันเอง ซึ่งจะเกิดเป็นช่วงเวลาในชุดหนึ่งที่หลอมประสานกันแล้วก็ผ่านออกไปเป็นชุดอย่างอื่น ในขณะที่ยังเป็นชุด มันก็จะเปลี่ยนแปลงไปทำให้เราสามารถพรรณนาได้ถึงวิวัฒนาการของกฎหมาย เครื่องมือฯ และการแต่งงานดังกล่าวได้ตั้งนั้น โดยนิยามแล้ว วัฒนธรรมก็คือชุดของเรื่องราวทางวัฒนธรรม วัฒนธรรมส่วนหนึ่งสามารถแสดงออกผ่าน ดนตรี วรรณกรรม จิตรกรรม ประติมากรรม การละครและภาพยนตร์ แม้บางครั้งอาจมีผู้กล่าวว่าวัฒนธรรมคือเรื่องที่ว่าด้วยการบริโภคและสินค้าบริโภค เช่น วัฒนธรรมระดับสูง วัฒนธรรมระดับต่ำ วัฒนธรรมพื้นบ้าน หรือวัฒนธรรมนิยม เป็นต้น แต่นักมานุษยวิทยาโดยทั่วไปมักกล่าวถึงวัฒนธรรมว่า มิได้เป็นเพียงสินค้าบริโภค แต่หมายรวมถึงกระบวนการในการผลิตสินค้าและการให้ความหมายแก่สินค้านั้น ๆ ด้วย ทั้งยังรวมไปถึงความสัมพันธ์ทางสังคมและแนวการปฏิบัติที่ทำให้วัตถุและกระบวนการผลิตหลอมรวมอยู่ด้วยกัน ในสายตาของนักมานุษยวิทยาจึงรวมไปถึงเทคโนโลยี ศิลปะ วิทยาศาสตร์รวมทั้งระบบศีลธรรม

การเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมอาจเกิดมาจากสิ่งแวดล้อม การค้นพบ (และอิทธิพลภายในอื่น ๆ) และการติดต่อสัมพันธ์กับวัฒนธรรมอื่นหรือการถ่ายทอดทางวัฒนธรรม ตัวอย่างเช่น ยุคน้ำแข็งครั้งสุดท้ายสุดท้ายช่วยนำไปสู่การค้นพบการทำเกษตรกรรม และตัวเกษตรกรรมเองก็เป็นตัวก่อให้เกิดนวัตกรรมมากมายทางเกษตรกรรม ซึ่งนวัตกรรมนี้ก็ได้นำไปสู่ส่วนนวัตกรรมอื่น ๆ ทางวัฒนธรรม การแพร่กระจายนี้ ทำให้เกิดรูปแบบบางอย่างที่เคลื่อนตัวจากวัฒนธรรมหนึ่งไปสู่อีกวัฒนธรรมหนึ่ง ตัวอย่างแฮมเบอร์เกอร์ ที่มีอยู่ทั่วไปในอเมริกาแต่อาจเป็นสิ่งแปลกใหม่เมื่อเริ่มกิจการในประเทศจีน “การแพร่กระจายแบบกระตุ้น” (Stimulus diffusion) หมายถึงองค์ประกอบของวัฒนธรรมหนึ่งที่น่าไปสู่การค้นพบในอีกวัฒนธรรมหนึ่ง ทฤษฎีการแพร่วัฒนธรรมนี้แสดงให้เห็นถึงแบบจำลองที่ใช้พื้นฐานการวิจัยเมื่อบุคคลหรือวัฒนธรรมยอมรับความคิดใหม่ ๆ วิธี

ปฏิบัติใหม่ ๆ และผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ การรับวัฒนธรรมอื่น (Acculturation) มีความหมายต่างกันหลายประการ แต่ในบริบทนี้หมายถึงการเปลี่ยนแปลงลักษณะรากฐานจากวัฒนธรรมหนึ่งไปสู่อีกวัฒนธรรมหนึ่ง เช่นที่เกิดกับชนเผ่าพื้นเมืองอเมริกาบางเผ่า รวมทั้งกลุ่มชนพื้นเมืองจำนวนมากทั่วโลกในระหว่างกระบวนการการครอบครองอาณานิคม กระบวนการอื่นที่สัมพันธ์ในระดับปัจเจกบุคคลรวมถึงการผสมกลมกลืน (การยอมรับเอาวัฒนธรรมอื่นมาเป็นของตนในระดับบุคคล) และการผ่านข้ามทางวัฒนธรรม (transculturation) การประดิษฐ์ทางวัฒนธรรมได้กลายเป็นนวัตกรรมใหม่ที่มีประโยชน์แก่กลุ่มชนและแสดงถึงพฤติกรรมของพวกเขา โดยมีได้เป็นสิ่งซึ่งจับต้องได้ มนุษยชาติกำลังอยู่ในระยะการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมในอัตราเร่งทั่วทั้งโลก ซึ่งขับเคลื่อนโดยการขยายตัวของการค้าของโลก การสื่อสารมวลชน และเหนือกว่าสิ่งอื่นใดก็คือการ “ระเบิด” ของประชากร ซึ่งเป็นปัจจัยร่วมที่สำคัญ ปัจจุบันประชากรโลกมีอัตราเพิ่มขึ้นเป็น 2 เท่าภายใน 40 ปี การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมมีความซับซ้อนและมีผลกระทบระยะยาวมาก นักสังคมวิทยาและนักมานุษยวิทยาเชื่อว่าสิ่งแวดล้อมเป็นปัจจัยสำคัญมากในการสร้างความเข้าใจการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว การคงอยู่ของมนุษย์อาจมองได้ว่าเป็น “แง่มุมรวมที่เป็นอเนก” (multifaceted whole) และเพียงด้วยจุดมองนี้เองที่จะช่วยให้เราสามารถรู้ได้ถึงถึงการเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมที่เป็นจริง

สรุปได้ว่าวัฒนธรรม เป็นสิ่งที่ไม่มั่นคงที่หรือใช้เฉพาะในสังคมหนึ่งเท่านั้น ในปัจจุบันมีความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและการขนส่งคมนาคม ทำให้การเผยแพร่วัฒนธรรมกระทำได้รวดเร็วยิ่งขึ้น กระบวนการนี้เรียกว่า การเผยแพร่หรือการกระจายทางวัฒนธรรม (Cultural Diffusion) หลังการปฏิวัติอุตสาหกรรมในยุโรป ทำให้ชนชาติเหล่านั้นแข่งขันกันแสวงหาอาณานิคมในทวีปเอเชียด้วยแล้ว สังคมไทยก็ตกเป็นเป้าหมายของกลุ่มชาวยุโรป โดยเฉพาะอังกฤษ ฝรั่งเศส และอิทธิพลของวัฒนธรรม ตะวันตกก็ยังคงต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน ด้วยสาเหตุต่อไปนี้

1. ความเจริญทางด้านคมนาคมขนส่ง ทำให้การเดินทางสะดวก การเผยแพร่วัฒนธรรมจะเร็วขึ้น
2. อิทธิพลจากสื่อมวลชนต่าง ๆ เช่น ภาพยนตร์ โทรทัศน์ หนังสือ และสิ่งตีพิมพ์อื่น ๆ
3. การเผยแพร่วัฒนธรรมทั้งทางตรงและทางอ้อม คือ ประเทศต่าง ๆ ส่งคนเข้ามาเผยแพร่ หรือจากการออกไปศึกษาเล่าเรียน เมื่อกลับมาแล้วก็นำวัฒนธรรมนั้นมาเผยแพร่

การดำรงอยู่ หรือ การมีอยู่ (อังกฤษ: existence) หมายถึง การที่สิ่งใดสิ่งหนึ่งมีอยู่ หรือดำรงอยู่ ไม่ว่าจะภายในหรือนอกเหนือเวลาและสถานที่ก็ตามหรือจะดำรงอยู่มากน้อยก็ตามถือได้ว่าเป็นการดำรงอยู่ทั้งสิ้น เหมือนกับการดำรงอยู่ของนาฏศิลป์ไทยไม่ว่าจะอยู่ในรูปแบบใดมากหรือน้อยเพียงไหนได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมต่างประเทศแล้วออกมาในรูปแบบใดก็ตามนั้นคือการดำรงอยู่ของวัฒนธรรม

นาฏศิลป์ไทย คำว่านาฏศิลป์ ตามความหมายของพจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน ฉบับเฉลิมพระเกียรติ พ.ศ. 2530 ได้ให้ความหมายไว้ดังนี้ นาฏ - น. นางละคร นางพ่อนรำ หมายถึง หญิงสาวสวย เช่น นางนาฏนาฏกรรม - น. การละคร พ่อนรำ นาฏศิลป์ - น. ศิลปะแห่งการละครและการพ่อนรำ นอกเหนือจากนี้ ยังมีท่านผู้รู้ได้ให้ความหมายของคำว่า นาฏศิลป์ ในแง่มุมต่าง ๆ ไว้ดังนี้ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพฯ ทรงอธิบายถึงกำเนิดและวิวัฒนาการของนาฏศิลป์ที่ผูกพันกับมนุษย์ดังนี้ “การพ่อนรำ

ย่อมเป็นประเพณี ในเหล่านักชกทุกชาติทุกภาษา ไม่เลือกที่จะอยู่ ณ ประเทศถิ่นสถานที่ใดในพิภพนี้ คงมีวิธีการพ้อนรำ ดังเช่น สุนัก โกว เป็นต้น เวลาใดที่สภารมณณ์มันก็เดินโลดกรีดกรายทำกิริยาท่าทางได้ต่างๆ ฯลฯ” อาจารย์ธนิต อยู่โพธิ์ ได้ให้ความหมายของนาฏศิลป์ไว้ดังนี้ “คำว่านาฏยะ หรือ นาฏะ ความจริงมีความหมายรวมเอาศิลปะ 3 อย่างไว้ด้วยกัน คือ การพ้อนรำหนึ่ง การบรรเลงดนตรีหนึ่ง และการขับร้องหนึ่ง หรือพูดอย่างง่าย ๆ คำว่า นาฏยะ มีความหมายรวมทั้งการพ้อนรำขับร้องและการประโคมดนตรีด้วย ไม่ใช่มีแต่ความหมายเฉพาะศิลปะแห่งการพ้อนรำอย่างเดียวดังที่ท่านเข้าใจกัน” สรุปความหมายได้ว่า นาฏศิลป์ เป็นศิลปะที่มนุษย์แสดงออกเมื่อเกิดอารมณ์ขึ้น มีวิวัฒนาการมาพร้อมความเจริญของมนุษย์ มีการจัดระเบียบแบบแผนให้เกิดความงดงามประกอบไปด้วย การร้อง การรำ และการบรรเลงดนตรี การแสดงนาฏศิลป์ของไทยปรากฏในรูปแบบของละคร พ้อน รำ ระบำ เป็นต้น การแสดงพื้นเมืองภาคต่าง ๆ ซึ่งมีการขับร้องและการบรรเลงดนตรีรวมอยู่ด้วย ถือกำเนิดขึ้นมาจากธรรมชาติ ความเชื่อศาสนา ความเป็นอยู่ วิถีชีวิต ผสมกับการได้รับอารยธรรมจากประเทศอินเดียที่มีความเจริญก้าวหน้าทางศิลปะวิทยาการทางด้านต่างๆ ต่อมาได้มีการพัฒนาปรับปรุง เปลี่ยนแปลง จนกลายมาเป็นนาฏศิลป์ไทยที่มีแบบแผนอย่างเช่นในปัจจุบัน นาฏศิลป์ไทยในอดีตมีบทบาทสำคัญ เพราะเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของคนไทยตั้งแต่เกิดจนตาย บทบาทในงานสำคัญของหลวงพิธีกรรมต่างๆ ของชาวบ้าน รวมถึงการสร้างความบันเทิงให้กับผู้คนในสังคม เช่นการแสดงลิเก ละคร โขน เพลงพื้นเมืองต่างๆ

ปัจจุบันอิทธิพลของการถ่ายทอดทางวัฒนธรรมต่างประเทศได้เข้ามามีบทบาทกับนาฏศิลป์ไทยคือการนำนาฏศิลป์รูปแบบต่างๆ หรือจากประเทศอื่นมาผสมผสานเข้ากันอย่างกลมกลืน เรียกว่านาฏศิลป์ร่วมสมัยเนื่องจากสังคมในยุคปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว นาฏศิลป์ไทยจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนบทบาทของตัวเองเพื่อให้สามารถดำรงอยู่ได้ ซึ่งสามารถจำแนกให้เห็นสิ่งที่นาฏศิลป์ไทยได้รับจากกระแสวัฒนธรรมต่างประเทศ ดังต่อไปนี้

3. รูปแบบการแสดง การแต่งกายและอุปกรณ์ในการแสดงที่ได้รับจากอิทธิพลของการถ่ายทอดทางวัฒนธรรมต่างประเทศ

รูปแบบการแสดงของนาฏศิลป์ไทยที่ได้รับจากอิทธิพลของการถ่ายทอดทางวัฒนธรรมต่างประเทศคือรูปแบบในการดำเนินเรื่องแบบกระชับรวดเร็วขึ้น มีรูปแบบที่หลากหลายมีการผสมผสานระหว่างผู้แสดงกับเทคโนโลยีเพื่อให้เกิดความน่าสนใจมากขึ้น ซึ่งจากเดิมรูปแบบการแสดงจะเป็นในลักษณะที่ซ้ำหรือการแสดงตามแบบชนบ จารีตที่ถูกรำหนดไว้ทั้งนี้เมื่อเรามองกลับไปในอดีตเราก็จะพบว่ารูปแบบการแสดงของนาฏศิลป์ไทยประเภทต่างๆ ก็ได้รับอิทธิพลของการถ่ายทอดทางวัฒนธรรมมาจากต่างชาติอยู่มากมาย เช่น การแสดงละครพูด ละครร้อง แม้กระทั่งการแสดงโขนหรือละครก็ยังได้รับอิทธิพลมาจากต่างประเทศเช่นเดียวกัน แต่ทั้งนี้ก็เพื่อเป็นการตอบสนองความต้องการของมนุษย์และเพื่อเป็นการพัฒนาและการดำรงอยู่ของนาฏศิลป์ไทยอีกด้วย

สุวรรณี อุดมผล กล่าวในงานวิชาการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (2544) ว่า เนื้อเรื่องในการแสดง

ของนาฏศิลป์ไทยก็เป็นอีกสิ่งหนึ่งที่ได้รับกระแสวัฒนธรรมจากต่างประเทศเข้ามาในรูปแบบต่างๆ เริ่มมีการนำตัวแสดงจากต่างประเทศเข้ามาในเรื่องของการแสดงนาฏศิลป์ไทย มีการแต่งบทละครที่มีหลายเชื้อชาติในเรื่องเพื่อเป็นการตอบสนองความต้องการของคนไทยและชาวต่างชาติจากนั้นก็ยังคงเป็นการเพิ่มอรรถรสในการชมอีกด้วย ปัจจุบัน กรมศิลปากรได้มีการตัดทอนความยืดหยุ่นของเนื้อเรื่องการแสดงให้กระชับ การเปลี่ยนแปลงเครื่องแต่งกายบางอย่าง การสอดแทรกบทตลกในการแสดงโขน การจัดสร้างระบำแทรกในโขนละคร ล้วนเกิดผู้ที่มีแนวคิดว่าการที่นาฏศิลป์ไทยไม่ได้รับความนิยมเท่าที่ควรนั้นก็ด้วยเหตุที่ไม่เข้าใจในรูปแบบลักษณะ และวิธีการของนาฏศิลป์ไทย ทำให้ดูละครไม่สนุก เกิดความเบื่อหน่าย ถ้าไม่พยายามปรับปรุงแก้ไขแล้วจะทำให้นาฏศิลป์ไทยไม่ได้รับความนิยมและอาจสูญสิ้นไปในที่สุดแนวคิดในการพัฒนาปรับปรุงมิให้การแสดงของไทยเกิดความซ้ำซากจำเจหรือยึดติดกับวิธีการเดิมๆ ทางหนึ่ง คือ การพัฒนาเรื่องฉาก เวที และเทคนิคสมัยใหม่ รวมทั้งในเรื่องแสงและเสียง ซึ่งมีผลต่อการรับรู้ของผู้ดู การพัฒนาที่มากเกินไปทำให้หลังการเหล่านี้โดดเด่นมากกว่าการดำเนินเรื่องและการแสดง ซึ่งขัดกับขนบเดิมของไทยที่ใช้เพียงเสียงตัวเดียวก็สามารถใช้แสดงได้ทุกสถานที่ ทุกเวลา นาฏศิลป์ไทยในอดีตไม่ใช้ฉากหรือใช้น้อยที่สุดส่งเสริมให้ผู้ดูได้ใช้จินตนาการได้อย่างเต็มที่ นักวิจารณ์จากสายละครตะวันตกกลับเห็นว่าเป็นเรื่องของการไม่ยอมพัฒนา บ้างก็ว่าการจัดฉากมากนั้นก็เพื่อปิดบังความบกพร่องของการแสดงการเปลี่ยนแปลงมากเกินไปอาจจะนำไปสู่ความเสียหาย หากเปิดใจรับวิทยาการใหม่ๆ ก็เป็นการปรับปรุงมรดกเก่าให้อยู่รอดได้ รักษาความเป็นตัวเองมิให้สูญสลายหากไม่เปลี่ยนแปลงเลยก็จะนำไปสู่ความเสื่อมโทรม อย่างไรก็ตาม สิ่งสำคัญในการสร้างและพัฒนา นาฏศิลป์ คือ การประสานกันในทุกฝ่ายเพื่อสร้างเอกลักษณ์ของงานชิ้นนั้นให้ปรากฏขึ้นมา เป็นการเรียกร้องและท้าทายสติปัญญา ความสามารถ ความคิดสร้างสรรค์ และควมมีรสนิยมจากผู้ดูทุกสาขา และแนวคิดแบบประนีประนอมเพื่อการเปลี่ยนแปลงให้เป็นสากลหรือเป็นโลกาภิวัตน์นั้น ควรจะต้องคำนึงถึงวัฒนธรรมต้นกำเนิดของเราเอง ไม่จำเป็นที่จะต้องผูกติดหรือไม่เปลี่ยนแปลงเลย ควรที่จะต้องมีความสำนึกทั้งสองช่วง ช่วงหนึ่งคือรู้ว่าเราเป็นอย่างไร และช่วงที่สองคือรู้ว่าสิ่งใดที่มีอยู่โลกนี้แล้วเป็นสิ่งดีก็ควรรับเอาไว้ โดยธรรมชาติศิลปะย่อมมีความเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลง การปรับปรุงให้เป็นแบบร่วมสมัยนี้ควรทำด้วยความเข้าใจ มิฉะนั้นอาจเป็นการเปลี่ยนจากความวิจิตรไปสู่ความกระด้างของศิลปะ ในเรื่องการพัฒนาไปสู่ความร่วมสมัยนี้มี ภัทราวดี มีชูธน แห่งภัทราวดีเธียเตอร์เป็นผู้นำในช่วงแรก และมีทัศนคติต่อการสร้างสรรค์งานแสดงไทยในรูปแบบเฉพาะตัวเองว่า “งานที่ทำอยู่นี้เรียกว่าละครสมัยใหม่สไตล์ดิฉัน จุดประสงค์ก็คือพยายามกลับไปสู่สไตล์ที่เป็นไทยแท้ แต่ว่าการกลับไปสู่สไตล์แท้ๆ ได้ถึงขนาดนั้น ต้องทดสอบลองผิดลองถูก เทคนิคของใครดีก็เอามาลองดู เพื่อจะได้รู้จักตัวเองมากขึ้น ไม่ใช่เพื่อตามกันใคร...ทำอย่างไรน้ำพริกปลาทุถึงจะอร่อยได้อีกต่อไป ต้องหาวิธีการ เพราะว่าถ้ามันอร่อยแล้วกินอยู่แค่นี้ เด็กรุ่นใหม่ก็จะเหมือนเรา คือ เบื่อหน่าย ไม่สนใจ กว่าจะรู้ว่าอร่อยก็สายไปแล้ว หรือว่าศิลปะที่เป็นรากเหง้ามันตายเสียแล้ว” การไปสู่ความเป็นร่วมสมัย (Contemporary) ได้รับการตอบรับเป็นอย่างดีจากผู้ดูในปัจจุบันที่นิยมความแปลกตา และการผสมผสานรูปแบบทางศิลปะ ผู้ดูจะมองว่าเป็นความคิดสร้างสรรค์ ยิ่งคิดได้แปลกใหม่ไม่ซ้ำใคร ก็จะเป็นที่ถูกใจคนมากขึ้นเท่านั้น จนในปัจจุบันแนวคิดร่วมสมัยนี้ได้กำหนดขึ้นเป็นหลักสูตรที่นักศึกษาด้านนาฏศิลป์จะต้องออกแบบการแสดงร่วมสมัยได้ แต่บางครั้งผลงานที่ออกมา ก็ถือว่ายังไม่มีความชัดเจนแน่นอน

กลายเป็นถึงขยะที่รองรับส่วนเกินของความเป็นจารีตและความเป็นสมัยใหม่ ผู้ดูเองก็รู้สึกถึงการแสดงบางชุดดูไม่รู้เรื่องหรือยากแก่การตีความ ซึ่งก็ล้วนแต่เป็นวิธีการคิดและวิธีการแสดงแบบตะวันตกที่นำมาปรับปรนให้เข้ากับบริบทแบบไทยๆ ในอนาคตข้างหน้าศิลปะแบบร่วมสมัยน่าจะมีจุดยืนเป็นที่แน่นอนมากขึ้น เพราะหน่วยงานภาครัฐก็หันมาให้ความสำคัญต่อกระบวนการทำให้วัฒนธรรมเป็นแบบร่วมสมัย ดังเห็นได้จากการเกิดขึ้นของสำนักศิลปะกรรมร่วมสมัยที่จะคอยทำหน้าที่เป็นที่เลี้ยง และแสดงจุดยืนของนาฏศิลป์ร่วมสมัยต่อไปและนาฏศิลป์ไทยจะดำรงอยู่ได้หรือไม่

ดร.สุรพล วิรุฬห์รักษ์ กล่าวในหนังสือหลักการแสดงนาฏศิลป์ปริทรรศน์ (2557) ว่า นาฏศิลป์ในโลกปัจจุบันต้องพึ่งพา การโฆษณา ประชาสัมพันธ์และการตลาด ทำให้กลายเป็น Show Business มิเช่นนั้นก็จะอยู่ไม่ได้ สอดคล้องกับแนวคิดของการทำให้เป็นสินค้าทางวัฒนธรรม (Cultural product) เป็นการเปลี่ยนมุมมองให้สัมพันธ์กับสภาพสังคมที่ต้องพึ่งพาวิชาการเศรษฐศาสตร์เข้ามาทำให้ศิลปะแปรรูปเป็นเงินทอง เพื่อใช้ในสังคมนิยม จำเป็นต้องมีกลยุทธ์ที่จะทำให้นาฏศิลป์ซึ่งเป็นสินค้าจำกัดประโยชน์ใช้สอย มีกลุ่มผู้ซื้อที่จำกัดมาเป็นสินค้าที่ขายได้ จำเป็นที่จะต้องพึ่งพาความรู้ด้านการตลาดนี้เข้ามาปรับใช้ต่อกับนาฏศิลป์เพื่อจะทำให้ขายได้อย่างสำเร็จและตรงเป้าหมาย จากแนวคิดบางครั้งก็ดูเหมือนเป็นการลดคุณค่าของตัวศิลปะ ดังที่การท่องเที่ยวได้ตกเป็นอาชญากรรมมาแล้ว

นอกเหนือไปจากสถาบันการศึกษาของรัฐทั้งในระดับอุดมศึกษา มัธยมศึกษา ที่มีหน้าที่ผลิตบัณฑิตด้านนาฏศิลป์อย่างแพร่หลายมากในปัจจุบัน เห็นได้จากการยอมรับในวิชาที่พนาฏศิลป์ที่บรรจุเข้าในหลักสูตรศิลปกรรมศาสตร์ของหลายสถาบันการศึกษา เป็นแนวโน้มที่จะสร้างผู้เชี่ยวชาญในศาสตร์สาขานี้ให้เพิ่มมากขึ้น ในขณะที่เดียวกันสำนักนาฏศิลป์เอกชนที่อยู่ในความอุปถัมภ์ของเชื้อพระวงศ์ก็ หรือสถาบันที่ดำเนินธุรกิจเกี่ยวกับการสอนนาฏศิลป์รูปแบบใหม่ที่เรียกว่า Studio ก็ดี บังชี้ให้เห็นถึงช่องทางอาชีพที่จะทำให้นาฏศิลป์ยังมีที่ทางในสังคมได้บ้าง แต่กระนั้นก็ดีก็ได้ทำให้บทบาทนาฏศิลป์เปลี่ยนแปลงไปบ้าง บทบาทของการเรียนรำได้เปลี่ยนแปลงจากการมุ่งไปสู่ความเป็นมืออาชีพ มาสู่การแสวงหาสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชนชั้นกลางในสังคมเมือง ส่วนผู้เรียนนั้นก็เปลี่ยนเป้าหมายที่มุ่งสู่ความเป็นเลิศทางชั้นเชิงศิลป์มาเป็นเครื่องบ่งบอกสถานภาพทางสังคม เช่น ความเป็นกุลสตรี ความเป็นผู้มีฐานะ และความเป็นผู้มีการศึกษา ความเป็นโพสดีเมดิรันที่เน้นที่การยอมรับในความแตกต่างทางวัฒนธรรม ก็ทำให้ผู้ที่สนใจกระแสสังคมเป็นที่โดดเด่นในสายตาผู้อื่น ในขณะที่เด็กจำนวนมากหันไปเอาดีทางการเต้นแร็ปหรือใช้ชีวิตอินดี้อยู่ตามสถานี่รถไฟฟ้า กลุ่มเด็กที่หันมาเรียนที่ถือได้ว่าเป็นความเก๋ไก๋ไม่น้อย พอที่ผู้ปกครองจะนำไปอวดและเปรียบเทียบกับลูกชาวบ้านได้ ยังไม่นับเม็ดเงินจำนวนมหาศาลที่ไหลผ่านวงธุรกิจการเรียนการสอนนาฏศิลป์ เช่นนี้ ก่อเกิดเป็นวงจรที่เกี่ยวเนื่องกัน เช่น การรับตัดชุดการแสดง การจัดแสดง เพื่อส่งเสริมความมีหน้ามีตา ดังจะต้องเฝ้าดูธุรกิจนี้ต่อไปและจากมุมมองที่ว่านาฏศิลป์เป็นทั้งศิลปะและเป็นทั้งสื่อ นั้น เป็นความคิดที่มาจากกระแสตะวันตกที่เล็งเห็นว่าศิลปะการแสดงนั้นเป็นสื่ออย่างหนึ่ง เพราะเกิดเป็นกระบวนการสื่อสารทั้งระหว่างผู้แสดงกับผู้ดู ผู้แสดงด้วยตนเอง และภายในตัวแสดง และในภูมิปัญญาการแสดงของไทยเรานั้น เราไม่เคยมองว่าใครละครเป็นสื่อมาก่อนเลย การพื่อนรำถูกกำหนดด้วยบทบาทหน้าที่ทางสังคม เช่น พิธีกรรม

บำเรอพระเจ้าแผ่นดิน แก่สิ้นบน เป็นต้น เมื่อนักวิชาการสื่อเข้ามามีบทบาทในสังคมและเป็นที่ยอมรับมากนาฏศิลป์หรือละคร ก็มักจะเหมาและประเมินค่าให้ศิลปะการแสดงของไทยเป็นดั่งการละครตะวันตกที่มุ่งเน้นว่า “การแสดงต้องสื่ออะไรแก่ผู้ชม” ซึ่งบางครั้งจุดเน้นของโขนละครก็มิได้อยากจะสื่ออะไรแก่ผู้ชม หากแต่เป็นการรอดความสามารถที่ทำได้งดงาม อดทนทักษะความเชี่ยวชาญในเชิงละคร เนื้อเรื่องโดยมากก็เป็นเรื่องที่คนดูรู้อยู่แล้ว คนดูจึงมาดูความสามารถและหน้าตาของนักแสดง เป็นต้น การสวนทางกันเช่นนี้จึงมีนักวิชาการสื่อยึดยึดบทบาทศิลปะการแสดงไทยให้กลายเป็นเพียงสื่อพื้นบ้านซึ่งกำลังปะทะคารมกับสื่อใหญ่สมัยใหม่อย่างสื่อมวลชน ด้วยเหตุนี้คนในปัจจุบันจึงมองแค่เพียงว่าจะเอาสื่อพื้นบ้านนี้ไปใช้อย่างไร เสมือนเป็นอิฐเก่าก้อนหนึ่งที่จะไปจัดวางไว้ตรงไหนแล้วดูดีขึ้นมาเท่านั้น หาได้มีบทบาทเป็นศิลปะประจำชาติดังเช่นแต่ก่อนไม่ เมื่อถูกลดบทบาทลงอย่างกะทันหันเช่นนี้ การพยายามที่จะยืนหยัดด้วยตัวเองจึงกลับต้องพึ่งกำลังของวิชาการสมัยใหม่เช่น นิเทศศาสตร์ ที่จะพยุ่งให้นาฏศิลป์อยู่รอดได้และสิ่งที่จะสามารถทำให้นาฏศิลป์ดำรงอยู่ได้หรือไม่นั้นก็คือคนดูและการพัฒนาคนดู (Audience Development) เป็นหัวข้อหนึ่งที่วงวิชาการละครในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้นำมาพูดถึงอย่างจริงจัง ทั้งนี้เพราะแต่ละประเทศต่างก็มีวัฒนธรรมประจำชาติที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะ รวมถึงมีความหลากหลายทางวัฒนธรรมในตัวอยู่ทั่วประเทศ หากแต่การสร้างจิตสำนึกให้คนดูนั้นสามารถอยู่ได้กับทั้งสิ่งเก่าและเข้าใจในสิ่งใหม่ ย่อมเป็นทางออกที่ดีทางหนึ่ง ดังจะเห็นได้ว่าการแสดงของไทยทั้งที่เป็นของดั้งเดิมและปัจจุบันนั้นต้องคำนึงถึงผู้ดูเป็นสำคัญ เมื่อเลิกแสดงไม่มีก็มีการตระโกนว่าหรือขว้างปาของใส่ หากละครโทรทัศน์เรื่องใดกล้าขัดใจคนดูโดยการให้พระเอกหรือนางเอกตาผู้จัดก็มักได้รับการต่อว่าต่อขานเสมอ การที่จะทำให้คนดูเป็นทั้งผู้รับสารและที่ตีและส่งเสริมให้การแสดงยังคงอยู่และพัฒนาแบบต่อไปได้นั้น รากฐานที่สำคัญก็คือ การศึกษา โดยเฉพาะความรู้และความเข้าใจที่มีต่อสื่อบันเทิงและศิลปะการแสดงทุกประเภท การผลิตงานให้ดีก็จะมีผลต่อคนดู คือเป็นการเปิดโอกาสให้ได้สัมผัสกับสิ่งที่ดีแล้วนำสิ่งนี้ไปไตร่ตรอง ครุ่นคิดพินิจนึกต่อไป ถือเป็นปฏิบัติการในเชิงรับที่สัมพันธ์กับเชิงรุกอันได้แก่ การจัดตั้งสำนักฝึกหัดละคร การเรียนการสอนเทคนิคการแสดง วิธีวิเคราะห์ ซึ่งจะเจาะจงไปยังผู้ผลิตมากกว่าผู้ดู คนดูที่มีความใส่ใจจะปรับตัวและให้การศึกษากับตัวเองได้ และจะเติบโตไปพร้อมๆ กับคณะละคร คณะละครก็จะต้องเรียนรู้บางอย่างจากคนดู ซึ่งต้องไปด้วยกันทั้งสองฝ่าย

การละครเป็นการสื่อสารระหว่างบุคคล (Interpersonal Communication) ซึ่งมีกระบวนการที่สัมฤทธิ์ผลได้ก็ต่อเมื่อทั้งผู้ส่งสาร (ผู้แสดง) และผู้รับสาร (ผู้ชม) สามารถเข้าใจในตัวสารได้ต้องตรงกัน บางครั้งผู้แสดงและคนดูมีวัฒนธรรมที่แตกต่างกันก็ยากแก่การจะสื่อสารให้เข้าใจกันได้ ปัจจัยในความแตกต่างทางด้านวุฒิภาวะ อารมณ์ ภาษา และประสบการณ์ชีวิตจะเป็นเกณฑ์ในการกำหนดสิ่งที่ผู้ผลิตต้องคำนึงเป็นอย่างมากเพื่อวงการละครในอนาคต

4. unสรุป

ปัจจุบันอิทธิพลของการถ่ายทอดทางวัฒนธรรมต่างประเทศได้เข้ามามีบทบาทต่อการดำเนินชีวิตของคนไทยอย่างที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ ไม่ว่าจะเป็นในรูปแบบของเทคโนโลยี เศรษฐกิจ สังคมการเมือง การศึกษาในทุกๆ ด้านและที่สำคัญคือเรื่องของนาฏศิลป์ไทยเราได้นำอิทธิพลของการถ่ายทอดทาง

วัฒนธรรมต่างประเทศเข้ามาผสมผสานอย่างไม่สามารถปฏิเสธได้เลยไม่ว่าจะเป็นรูปแบบของการแต่งกาย การนำเสนอ การแสดงหรือแม้กระทั่งดนตรี ทั้งนี้เพื่อการดำรงอยู่ของนาฏศิลป์ไทยแต่จะเป็นไปในอีกรูปแบบหนึ่งของนาฏศิลป์ไทยหรือที่เรารู้จักกันในนาม นาฏศิลป์ร่วมสมัย การได้รับอิทธิพลของการถ่ายทอดทางวัฒนธรรมนาฏศิลป์แบบอื่นๆ เข้ามาผสมผสานกันไม่ใช่เรื่องผิดแต่เราต้องรู้ว่านาฏศิลป์ไทยคืออะไรเพราะการหลั่งไหลเข้ามาของนาฏศิลป์ต่างชาติไม่ได้ส่งผลกระทบต่อวัฒนธรรมส่วนที่เป็นวิถีชีวิตของคนไทยแต่อาจจะส่งผลกระทบต่อรูปแบบการแสดงของนาฏศิลป์อันเป็นเอกลักษณ์ไทยเนื่องจากนาฏศิลป์ร่วมสมัยค่อนข้างจะได้รับความสนใจจากกลุ่มผู้ชมมากกว่าขณะเดียวกันนาฏศิลป์ไทยก็ได้รับความนิยมนลดลง นาฏศิลป์ร่วมสมัยไม่ใช่สิ่งที่เกิดขึ้นใหม่ แต่เป็นการนำเนื้อหาสาระ เครื่องแต่งกาย และรูปแบบของเดิม มาผสมผสานเพื่อให้ความสอดคล้องกับสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปเท่านั้น นาฏศิลป์ร่วมสมัยไม่ใช่เรื่องที่ต้องเป็นห่วง หากเรามีความรู้ ความเข้าใจถึงแก่นที่เป็นเอกลักษณ์ของศิลปวัฒนธรรมชาติไทยอย่างแท้จริง ซึ่งมีการถ่ายทอดต่อกันมา ทั้งท่าทาง ภาษา และลีลา หากเรารู้แก่นแท้ของเอกลักษณ์ไทย เรื่องสำคัญที่สุดสำหรับนาฏศิลป์ร่วมสมัยคือมีรากยึดดั้งเดิมที่เป็นเอกลักษณ์ของชาติไทยนาฏกรรมเป็นมาตรฐาน (หรือแบบแผน) ที่ลงตัวแล้ว ความเลื่อมของนาฏศิลป์ไทยน่าจะเกิดจากการที่คนส่วนใหญ่ขาดความรู้ความเข้าใจในจารีตที่กำกับอยู่อย่างเพียงพอ ความงาม ความหมายและความรู้สึก จึงกลายเป็นสิ่งที่ผู้ชมคิดว่าจับต้องไม่ได้จนหรือจารีตเหล่านี้ไม่เป็นที่รู้จักหรือเข้าใจกันอีกต่อไป อาจมาจากการที่ชนบั้นไม่แพร่หลายอย่างเพียงพอที่จะเป็นฐานของการรองรับการถ่ายทอดของสังคมได้ดีพอ การพัฒนาปรับปรุงมิให้การแสดงของไทยเกิดความซ้ำซากจำเจหรือยึดติดกับวิธีการเดิมๆ ทางหนึ่ง คือ การพัฒนาเรื่องฉาก เวที และเทคนิคสมัยใหม่ รวมทั้งในเรื่องแสงและเสียงซึ่งมีผลต่อการรับรู้ของผู้ดูแต่การเปลี่ยนแปลงมากเกินไปอาจจะนำไปสู่ความเสียหายหากเปิดใจรับวิทยาการใหม่ๆ ก็เป็นการปรับปรุงมรดกเก่าให้ดำรงอยู่ส่วนที่เป็นรากฐานเป็นตัวเองมิให้สูญสลายหายไป แต่หากไม่เปลี่ยนแปลงเลยก็จะนำไปสู่ความเสื่อมโทรม วัฒนธรรมเปรียบเหมือนกระจกที่สะท้อนความแตกต่างในแต่ละสังคมสามารถที่จะกำหนดชนิดของที่อยู่อาศัย อาหารที่จะใช้บริโภคดำรงชีพ อาทิเช่น ชาวฝรั่งเศสเห็นว่าน้ำเหมาะที่จะใช้ชำระล้างสิ่งต่างๆ มากกว่าที่จะนำมาบริโภคแต่ชาวไทยเราใช้น้ำสำหรับดื่มกินและชำระล้างสิ่งต่างๆ หรือ ชาวตะวันตกบริโภคคนม ในขณะที่เราให้ทารกดื่มเท่านั้น หรือ ชาวตะวันตกชอบกินเนื้อวัว ในขณะที่ชาวฮินดูถือว่าเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เป็นต้นความแตกต่างเหล่านี้เกิดจากการหล่อหลอมทางวัฒนธรรม มิได้เกิดขึ้นเองโดยธรรมชาติหรือชีวภาพ เพราะความต้องการทางกายภาพกำหนดเพียงว่า มนุษย์ต้องกินเพื่อให้มีชีวิตอยู่รอด แต่มิได้กำหนดว่ามนุษย์จะต้องกินสิ่งใด สิ่งใดกินได้ หรือสิ่งใดกินไม่ได้นั่นเอง

5. บรรณานุกรม

- กุสุมา รัชชมนณี. (2545). วารสารภาษาและหนังสือฉบับพิเศษว่าด้วยวรรณกรรมละครไทย. ปีที่ 33.
- ธรรมา จันทนะสาโร. (2015). ความอ้างว้าง : นาฏศิลป์หลังสมัยใหม่. ใน วารสารศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ฉบับที่ 19 หน้า 60-72.
- ธรรมจักร พรหมพวย. (2546). “รำไทยสมัยราชนิยม รัฐนิยม และประชานิยม” ใน Thai Dance Magazine. ปีที่ 1 ฉบับที่ 6.

- ปรีตดา เฉลิมเผ่า กอนันต์กุล. (2534). บรรณาธิการ. เบิกโรง : ข้อพิจารณานาฏกรรมในสังคมไทย. กรุงเทพฯ : สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พจนานุกรมฉบับเฉลิมพระเกียรติกรุงเทพมหานคร. (2534). วัฒนาพานิช ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมศัพท์ปรัชญา ฉบับราชบัณฑิตยสถาน. กรุงเทพฯ : ราชบัณฑิตยสถาน, โรงเรียนเมืองหลังสวน. นาฏศิลป์ไทย. สืบค้นเมื่อวันที่ 28 กันยายน 2558, จาก <https://sites.google.com/site/ajanthus/bthkhvam>
- โรงเรียนเมืองหลังสวน. นาฏศิลป์ไทยในปัจจุบัน. สืบค้นเมื่อวันที่ 28 กันยายน 2558, จาก <https://sites.google.com/site/ajanthus/natsilp-thiy-yukh-paccuban-khxng-thiy>
- วิกิพีเดียสารานุกรมเสรี. ศตวรรษที่ 21. สืบค้นเมื่อวันที่ 28 กันยายน 2558, จาก https://th.wikipedia.org/wiki/feng_shui.
- สุรพล วิรุฬห์รักษ์. (2557). หลักการแสดงนาฏศิลป์ปริวรรตน์. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่ง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวรรณี อุดมผล. (2544). วิธินำเสนอวรรณคดีไทยในรูปแบบการแสดงแบบผสมผสานของภัทราวดีเธียเตอร์. งานวิจัยโครงการวิจัยเสริมหลักสูตร งานวิชาการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เสฐียรโกเศศ. ร้อง รำ ทำเพลง. (2500). หนังสือที่ระลึกในงานพระราชทานเพลิงศพหลวงวิบูลย์ดิปริชา (ม.ล.ไวยวัฒน์ กุญชร) ณ เมรุวัดโสมนัสวิหาร, 21 พฤษภาคม 2500.